

“Onze vader...die in de hemelen...”
over bidden

Wat een wonderlijk intiem contact moet Jezus toch gehad hebben, dat hij in gebed God zomaar kon aanspreken als zijn ‘Vader’. ‘Vader, vergeef het hen, ze weten niet wat ze doen’, ‘Vader, in uw handen beveel ik mijn geest’. En de vrienden leerde hij bij zijn leven al: als je bidt, bid dan: ‘onze vader..’ Kunnen wij dat, ‘Vader’ zeggen? En willen we dat nog wel in een kerk waar het vaderbeeld zo alom overheersend is gebleken? Waar beginnen we aan? Kunnen we überhaupt nog persoonsgebonden denken over God? Kunnen we überhaupt nog bidden? Wij weten niets van God en het zijn allemaal menselijke beelden die wij gebruiken en het blijft een tasten. Maar toch leert Jezus ons die persoonlijk relatie. Spreekt hij over zichzelf als uit de ‘Vader’ voortgekomen om weer tot de Vader terug te keren. En in de tussentijd kan hij niet anders dan zich tot diezelfde ‘Vader’ keren. Het geheim dat het leven draagt van elk van ons – voor hem was het: ‘Vader’. Geboortegrond. Maar ook liefde en opvoeder. Tegenstem – zó niet! Troost: Ik ben met je, Ik zal er zijn. Had hij het gek gevonden als wij ‘moeder’ hadden gezegd? O vast, want het vaderbeeld was algemeen. En hij is zeker de enige niet geweest die dat bezigde. Jesaja en vele anderen gingen hem voor. U bent toch onze Vader?. U keert zich toch niet af. Zijn wij nog wel uw kinderen?

Mooi om over onszelf te spreken als kinderen van God. Uit wie we geboren zijn. Aan wiens hand we opgroeien. Een toebehoren - in en door alles heen. Als je dat zo voelen kunt, kun je iets aan in het leven. Maar het blijven menselijke beelden. Voor nabijheid, distantie. Voor ontvangen, maar ook voor toevoegen, gehoor geven. Die God in wie we ons geborgen mogen weten als bij een betrouwbare ouder. Die ons op de arm neemt en troost en voedt en draagt. Bij wie je in slaap durft vallen ook als het nacht is. Maar die tegelijk onze opvoeder is en zeggen kan: zo gaat het verkeerd. Jij laat je talenten liggen. Als je wilt dat het met mijn koninkrijk – nog zo’n beeld! – iets wordt, zul jij ook iets moeten doen. Het is toch echt: ik en jij! Hoe gek dat ook mag klinken.

En zo is er middenin de Bergrede (het beroemde gedeelte bij Matteus over het komende koninkrijk en de gerechtigheid, verzoening met de naaste, het goed doen aan de ander, door te geven wat je hebt, maar ook het geduld en de zelfkritiek, vasten die daarvoor nodig zijn) het Onze Vader en vallen deze woorden over het gebed. Om het je voor ogen te houden, dát het waar kan zijn, dat koninkrijk - ga maar naar binnen. Je ‘binnenkamer’ zoals het er staat. Het mystieke hart van de bergrede, is dit gebed wel genoemd, al is het ook heel politiek en misschien ook wel ‘hart’ van het christendom. De mystici waren vaak meesters in het verbinding leggen tussen de twee. De binnenkant en de buitenkant. Alsof ze het wisten: dat het met de wereld en de toekomst nooit iets wordt als je niet zelf in je eigen binnenkant die God met je meedraagt. Als je niet een klein kamertje binnen hebt, waar die verbeelding overeind kan blijven, zich laat voeden. Het koninkrijk dat verborgen ligt in de toekomst ergens, maar ook in u en mij verborgen, zoals we hier zitten. Omdat het ook ons wil insluiten.

Kunnen wij nog wel bidden? Moet ook de mysticus, Eckhart zich hebben afgevraagd. En ook hij heeft het over een binnenkamer. Een middeleeuws burchtje in de ziel (over beelden gesproken!). Wij willen god wel ontvangen, en dat koninkrijk, lijkt hij te zeggen, maar wat als het veel te vol is daarbinnen. Zoveel verbeelding over god. Zoveel menselijke voorstellingen. Zoveel gehechtheid, ‘ik-bindingen’ (zou zo uit de Zen meditatie weggelopen kunnen zijn, mooi is dat..). En vul ik voor mezelf maar aan: verwachtingen van onszelf, tobberijen, van

hoe het moet. Bidden is niet alleen naar God uitreiken, maar ook naar binnenkijken, in gesprek gaan met jezelf, je verdriet, je woede erkennen, je dankbaarheid. Je leegte en je volheid. Maar daarvoor moet ook een weg worden gebaad. Ruimte worden gemaakt. Versteende voorstellingen die we hebben over boven niet minder dan over beneden. En Eckhart zegt: zet ze opzij. Het is immers niet in een veelheid van woorden, hoe mooier, hoe ber. Pel ze eerder af. Weglaten, loslaten. En dat is wel een waagstuk. Onze Vader verborgen zeggen, de vader nog voorbij. Die in de hemelen... Daarboven? Eckhart zou zeggen: 'dít' noch 'dát', maar verhevener nog boven 'dit' en 'dat' dan de hemel boven de aarde. Jezus komt een dorpje binnen, het huis van Martha en Maria, de doenster en de biddende, de naar buiten gekeerde en de naar binnen gekeerde mens. Daar komt hem tegemoet – in Eckharts vertaling, dat moeten we er wel even bij zeggen – de maagd die vrouw geworden is. En zo moet het zijn, zegt Eckhart. Dat we kunnen ontvangen (als maagden) en van daaruit weer vruchtbaar worden (als vrouwen). Wat een prachtig gehussel, die man- en vrouw beelden. Hoe te ontvangen, hoe te leven. En god zelf als 'barende zijn zoon' daarbij.

Nog iets anders. Ooit werkte ik een paar maanden in een fabriek waar mensen met lichamelijk letsel, overgehouden aan het ondergrondse werk in de mijnen en de staalfabriek, met licht administratief werk aan de slag gehouden werden - ze waren nu vast in de WAO geweest. Een lift verbond de ene verdieping met de andere. Die lift had geen deur of hek. Je stapte zo door de opening een van de voordurend langs bewegende cabinetjes binnen, die zonder stoppen, heel de dag door omhoog gingen en weer neer. 'Pater Noster' heette die lift. Onze vader. Net een rozenkrans. En het was een hele sport om ermee om te gaan. Boven komen maar beneden ook. Op het goede moment erin springen en op het goede moment er weer uit. Als je eenmaal binnen zat gingen alle wagentjes vanzelf mee.

Ik bid het als een soort mantra zei iemand eens, het is als een binnenstappen in een beweging die ook zonder mij wel doorgaat, maar als ik het doe, dan ga ik er wel helemaal in op. En dan is het koninkrijk dat komt, het brood en de vergeving – dan is het allemaal ook nu. En de kracht van alle eeuwigheid hier en nu in mij. Dan bid ik het in een adem: die in de hemel zijt – uw hemel op de aarde, dagelijks brood. Zo heeft Jezus het vast bedoeld, die paar beden (7) in zo weinig woorden dat we 't ons zo eigen zouden kunnen maken, dat je 't je dromen kunt. In de fabriek maakten we er grappen over: "die lieve vader verwacht wel grote sprongen van ons". "Mij te gevaarlijk", zei er een, "met mijn rug". Ik neem wel de trap.

Toch heeft het iets moois. Dit samen te bidden. Vooral dat *ónze* vader. Niet mijn, maar *ónze*. Dat je verbindt. Dat je herkennen kunt als je elders in de wereld een kerk binnenstapt. Waar je niets verstaat tot in die andere taal dat ene Onze Vader voorbijkomt. De mensen van de taallessen zouden het vast mooi vinden en ook verbinding voelen met de mensen thuis. Maar bidden is ook worstelen met beelden – hoe, wie en wat?. En niet ieder waagt de sprong en je kunt best via de trap. En God zelf zal zich ook nog van heel wat beelden moeten ontdoen. Om *nóch* vader, *nóch* zoon, *nóch* geest te zijn. Voorlopig als de 'verborgene'. Diep in ons en voor ons uit. Ergens in de hemelen... de hoogte, de verte, én in de diepte. Misschien wel 'gij' en 'jij' voorbij. Maar wel in de richting van recht en vrede en brood voor elk. En wel zo persoonlijk dat wij er helemaal in kunnen. Zo moge het zijn!

Juut Meijer